

Canvis d'usos i costums arran de la revolució anarquista

Gairebé res del que utilitzaren en l'estètica del seu nacional sindicalisme els falangistes i franquistes era original seu. Ni tan sols la frase protocol·lària del "Glorioso Alzamiento Nacional" referida a la sublevació militar, no era seva sinó dels carlins que anomenaven els aixecaments del segle dinou d'aquesta manera. El terme "autarquia" fou manllevat del feixistes italians que el març de 1936 començaren a fer circular el terme autarchi, L'"Obra Sindical de Educación y Descanso" era una calca del "Dopo lavoro" que el règim italià va implantar el 1939 al seu país. La imposició del tu al usted, segons Stanley G. Payne, els falangistes espanyols van copiar-lo dels italians, els quals, al seu torn, l'havien plagiat dels moviments d'esquerra. Els falangistes espanyols també plagiarren els colors vermell i negre de les ensenyes anarquistes però invertint-ne els colors. Els feixistes a tot arreu van jugar a confondre les cases populars adoptant els emblemes i la gestualitat d'esquerres, lògicament per desorientar el personal, de la mateixa manera que el PP actual, que ni tan sols no va votar la constitució, s'erigeix en el primer defensor del constitucionalisme democràtic.

A l'apartat del judici a Enric Gratoivil, hi ha la descripció de la nova indumentària revolucionària a base de granotes de dril blaves o beige, les espadnyes de fabricació industrial conegudes per "espadnyes de l'empunya", el corretjam Militar de l'arma d'artilleria i les gorres militars de través d'infanteria i d'artilleria i el mocador vermell al coll a les desfilades i als actes oficials de solemnitat. De forma sobtada van desaparèixer els elements e la indumentària que hom identificava com a propis de la burgesia, els primer de tots les corbates i els capells d'home i de dona, els quals eren substituïts generalment per la boina basca. Si bé doncs, l'estiu del 36, els barrets i les corbates van quedar proscriuats automàticament, això va fer que, de forma oportunista, els dissenyadors de camises el mateix estiu del 36 van llançar totes les seves col·leccions sense coll, i van dir-ne la moda de les camises escollades. Aquests elements tornarien a aparèixer després dels "Fets de Maig de 1937" que és quan es va acabar de fet la Revolució.

Canvis de colors als serveis públics

Abans de la guerra, els tramvies de Barcelona anaven pintats de groc canari i d'aquí que, quan van sortir els primers taxis aquests adoptessin el mateix color. Durant la revolució però, els van canviar el groc inicial pel roig i negre de l'emblema dels anarquistes. Després de la guerra, les llicències dels taxis varen ser atorgades de nou i, per obtenir una llicència, s'havia de ser excombatiente, excautivo i de Falange, i els taxis van tornar al groc originari, però la precarietat del moment va fer que únicament es pintés de groc la part vermella, d'aquí sorgiria l'actual estètica groga i negra. Curiosament, la companyia de tramvies no va tornar al groc inicial sinó que va mantenir el color dels anarquistes fins a la desaparició al final de la dècada dels seixanta.

Els canvis de conducta sexual

L'autora Aurora Bertrana, a les seves *Memòries* explica amb molta claredat els canvis de conducta sexual sota els auspicis de la revolució anarquista. Sembla prou manifesta, doncs, la relació entre repressió social i sexual. Diu aquesta gran escriptora gironina en el capítol *L'amor i la mort s'agermanen: Aquells dies, a Barcelona, hom matava i amava amb una mena de salvatge fúria. La flaire del perill imminent, que amenaçava tots els joves, encomanava a homes i dones la febre de l'amor.*

Era l'estiu, un estiu xardorós i encegador, ric de flaïres excitants, carregat d'electricitat. Mentre els uns incendiaven, requisaven, detenien i afusellaven amb gran fervor revolucionari, els altres -potser els mateixos-, amb idèntic fervor, es lliuraven a l'amor. Mai no havia vist una quantitat semblant de parelles, ni una exhibició tan abundant d'expansió amorosa a la via pública. Sens dubte, la sensació de llibertat absoluta que encomanava la revolució social tot just encetada, empenyia el jovent a ocupar tots els bancs públics lliures. Ajuntaven els cossos i els llavis, caminaven abraçats fent ziga-zagues com els embriacs. Tot d'una s'aturaven, es miraven als ulls i tornaven a ajuntar els cossos i els llavis com si una set d'amor no pogués esperar ni un segon més. Sovint, aquests nois embriacs d'amor, portaven un revòlver a la cintura. Eren milicians disposats a morir per la causa, però abans volien assaborir l'amor i les carícies. La

setmana entrant, potser demà mateix, marxarien al front. Allí hom els encomanaria una tasca arriscada, qui sap si mortal. Abans volien viure intensament.

Romanalles de moral burgesa, herència de la societat tot just difunta, empenyien els homes d'Estat, republicans més o menys conservadors, no comunistes ni anarquistes, a legalitzar l'aparellament de l'enamorada jovenalla. Hom preveia una gran quantitat de naixements per la primavera vinent. Calia facilitar el maridatge. Es reduïen les formalitats ara que l'Església ja no representava cap paper en l'assumpte. En pocs minuts i per pocs diners, les parelles eren maridades i desmaridades. Tothom -els moralistes a part, és clar-n'estava qui-sap-lo-content. Nois i noies que feien coneixença avui, es maridaven l'endemà. Parelles ja assaonades que hom no gosa dir que s'amessin, però sí que s'havien suportat fins a llavors s'adonaven tot d'una que no podien viure ni un dia més plegats i es divorciaven. Abans del 19 de juliol hi havia un exèrcit que cridava els homes a files i una Església que atorgava el monopoli de la moral. L'exèrcit obligava els homes a uns anys de subjecció, d'allunyament de casa. Les dones, àdhuc durant el curt període de la República, romanien directament o indirectament sota la tutela dels pares i del confessor, conseller i directrius d'ètica de les famílies burgeses. De sobte, tots aquells destorbs desapareixien. Ja no hi havia exèrcit ni els capellans ja no manaven. L'amor esdevenia lliure. La febre d'amor regnava arreu, igual als barris abans burgesos que als suburbis, i, particularment en el districte cinquè, que havia estat fins aleshores el rovell de l'ou de l'amor mercenari. Aquesta intensa febre amorosa es manifestava allí més aguda, més franca que mai. Homes amb l'arma al puny,

anaven a apaivagar-la entre acció i acció bèl·lica. Àdhuc les dones que comerciaven amb l'amor podien, aquells dies, assaborir el goig de la revolució social en marxa. El mateix negoci havia canviat de fesomia. Alguns macarrons i algunes alcavotes mestresses de bordells havien estat assassinats, altres havien fugit. Les empreses de la prostitució eren col·lectivitzades (es refereix en que eren autogestionades per les mateixes prostitutes. N.A.). En aparença, els carrers estrets i més secrets del districte cinquè, tot romania com abans. Els aparadors mostraven roba interior femenina de matisades sedes guarnides amb llaçades i randes. Sabates de setí amb taló alt, bonics i amb galindaines a dojo, accessoris vestimentaris, objectes higiènics: preservatius, pesaris, xeringues, propaganda de productes antisèptics -encara no la píndola

anticonceptiva-, anuncis de doctors especialistes en malalties venèries... Però l'esperit de les coses havia canviat. Com sempre, el trànsit pels carrers era intensíssim. Ara, però, s'hi veïen molts homes armats i amb casquet de milícia. Les dones s'hi barrejaven lliures i alegres. Se sentien mestresses de llurs actes i no subjectes a un amo o una mitjancera. Als establiments de begudes, ulleroses i lasses anaven de taula en taula, amb una llum nova al rostre. Ja no esguardaven els homes només com a possibles clients, sinó com una possible parella amb qui hom pot compartir una llambregada de triomf, una engruna de goig, una ombra de tendresa... A l'entrada de cada carreró s'alçaven barricades fetes amb llambordes arrencades a la calçada, mobles vells, sacs plens de terra. Hi havia empentes per circular, però al pas dels milicians armats, els altres transeünts s'apartaven amb deferència.

A les portes dels prostíbuls es formaven llargues cues. Arribaven i s'estenien carrer enllà. Els homes esperaven tanta impacients i nerviosos. Des de les barricades els milicians els feien l'ullet, comprensius. Una fraternitat nova s'establia entre els que amb l'arma al braç vigilaven, de la trinxera estant, la puresa de la revolució i els que, amb la mà entre les cuixes, avançaven lentament devers la satisfacció amorosa, i també les que al pis de dalt, exhaustes i heroïques, "treballaven" per la fruïció de tots plegats. Fins llavors, la societat viciosa i hipòcrita havia consentit que aquelles pobres dones fessin el trist paper de màquines higièniques. La revolució social, tot just encetada, els conferia la missió de col·laborar amb els novells revolucionaris, cosa que mai, en cap època burgesa: monàrquica o republicana, no havia estat possible".

(p.63-65) de *Memòries de 1935 fins al retorn a Catalunya.*

XAVIER MAS